

Jämlikhet och inkludering: Värderingsövningar

Värderingsövningar är ett verktyg som är ögonöppnande då deltagarna själva är aktiva. När man gör praktiska övningar tillsammans stärks också gruppen i sin gruppkänsla. Detta är särskilt viktigt i frågor som rör värdegrund och diskriminering.

Här finns två övningar som utförs i helgrupp, med de kan också anpassas till mindre grupper. Tänk på att läsa igenom övningen noga innan den genomförs. Detta bör göras både med ett etiskt och praktiskt perspektiv: Behövs något material? Passar lokalen? Är gruppens storlek lagom eller ska vi dela upp oss? Riskerar någon att hamna i en utsatt situation? Det är ledarens ansvar att vara väl insatt i övningen innan genomförande.

Termometern

Syftet med Termometern är att få deltagarna att ta ställning och bli medvetna om deras egna åsikter.

Ibland kan det kännas svårt att svara ja eller nej. Verkligheten kanske inte alltid är svart eller vit?

Instruktion

Förklara för gruppen att det ligger en termometer på golvet. Den sträcker sig från en sida av rummet till den andra. Utse någon i gruppen som får bestämma på vilken sida det är varmt och på vilken sida det är kallt. Den varma sidan är för de som håller med. Den kalla sidan är för de som inte håller med. Deltagarna, och ledaren, ställer sig på den grad som motsvarar vad de tycker. Låt sedan någon eller några berätta varför de ställde sig just där. Påminn också om att det är tillåtet att byta åsikt under övningen. Be sedan några deltagare från varje läger förklara varför de har valt att stå där. Vad tänker du? Varför står du där? Var öppen för diskussion.

Påståenden (fyll gärna på med fler)

- Hos oss behandlas alla lika oavsett etnicitet, kön eller bakgrund.
- Det är ingen skillnad på hur jag pratar med mina kollegor och mina kunder/elever/vårdtagare.
- Det är viktigt med mångfald på arbetsplatser.
- Det är viktigt med mångfald i chefspositioner.
- Vår arbetsplats/förening bör jobba aktivt med vår värdegrund.
- På min arbetsplats har alla samma möjlighet att få sin röst hörd.
- Uttal och utseende påverkar inte hur personer blir bemötta i sitt arbete.
- Jag vågar säga ifrån när något känns fel på min arbetsplats.
- När en kollega/vän blir felaktigt behandlad är det viktigt att vi i omgivningen säger ifrån.
- Jag är fördomsfri.
- Vi i Hjo kommun bemöter alla människor, utan undantag, på ett jämlikt och värdigt sätt.

Efter övningen

Diskutera övningen två och två utifrån följande frågor. Detta kan även göras i helgrupp men var noga med att alla får komma till tals.

- Hur kändes det att behöva ta ställning?
- Var vissa påståenden lättare att ta ställning till? I så fall, varför?
- Finns det tillfällen då vi tar ställning men inte är medvetna om det?
- Vilka konsekvenser kan det få om vi inte tar ställning, t.ex. mot rasism?
- Övriga reflektioner från övningen?

Hela havet stormar med mångfaldstema

Syftet med Hela havet stormar är att få gruppen att börja tänka till om människors olika villkor. Genom att medvetet skapa orättvisa regler för deltagarna väcks en diskussion kring hur olika samhällsgruppers olikartade livsvillkor.

Material

Ljuduppspelare, musik, stolar eller något annat som kan markera en plats.

Instruktion

Ställ stolar på rad i mitten av ett rum med ryggarna mot varandra. Det ska vara en stol mindre än antalet deltagare. Sätt på musik och låt deltagarna gå runt stolarna. Stoppa musiken efter cirka 10–20 sekunder. När musiken stannar ska deltagarna hitta en ledig stol och sätta sig. Den som inte hittar en stol åker ut och ställer sig åt sidan i rummet. Ta bort en stol till och fortsätt på samma sätt.

Gör en omgång där alla utgår från samma regler. Förklara att Hela havet stormar, som många har lekt tidigare, är en övning. Efter första omgången lägger du till en ny regel: ställ en annan stol cirka tre meter från stolarna som står med ryggen mot varandra. Dela upp gruppen i tre mindre grupper genom att räkna dem. Säg att grupp nummer ett, förutom platserna i mitten, även måste gå runt stolen längre bort. Ganska snabbt kommer grupp ett att känna sig orättvist behandlad och många av dem kommer att åka ut.

Efter övningen

Låt deltagarna sätta sig ner och fråga dem:

- Vad hände i övningen?
- Hur kändes det att behöva gå runt stolen längre?
- Hur kändes det att åka ut när man hade så olikartade förutsättningar?
- Hur var det att vara med i den gruppen som inte behövde gå runt den extra stolen?
- Om vi skulle översätta leken till verklighet – vilka behöver inte gå runt den extra stolen? I skolan? I organisationen? I samhället?

Försök att belysa normer genom att utgå från att det finns personer som sällan har den här typen av hinder i vardagen. Det kan ibland vara lättare att fråga vilka som måste gå runt hindret (stolen längre bort) i verkligheten. Det är dock viktigt att sätta ord på de personer som gynnas i samhället, alltså de som inte behöver gå runt hindret. På så vis får du fram en bild av en viss norm.

Fortsätt sedan att prata om:

- Varför säger man inte ifrån när man får de ”bra” reglerna? Koppla diskussionen till samhället och privilegier: Tror ni att man säger ifrån när man får högre lön bara för att man är man?
- Hur reagerar man på att vara den som springer runt stolen långt bort? Blir man arg och kämpar eller ger man upp? Vad händer när man inte orkar kämpa och inte orkar säga ifrån?